

Universitätsbibliothek Paderborn

Johannis Trithemii Spanheimensis Primo, Deinde D. Iacobi Maioris Apvd Herbipolin Abbatis, viri suo aeuo doctiss. ... Partis Opera Historica, Qvotqvot hactenus reperiri potuerunt, omnia

Partim E Vetvstis Fvgientibusque editionibus reuocata, & ad fidem
Archetyporum castigata; partim ex manuscriptis nunc primùm edita ;
Qvorvm Catalogvm Aversa pagina exhibet

Iohannis Trithemii Spanheimensis Primo, Deinde D. Iacobi Maioris Apvd
Herbipolin Abbatis, viri suo æuo doctissimi Secvndæ Partis Chronica
Insignia Dvo - I. Coenobii Hirsavgiensis, Diœcesis Spirensis: eius
foundationem & progressum ab Anno Christi DCCCXXX. vsque ad Annum
MCCCLXX. II. Coenobii ...

Trithemius, Johannes

Francofvrti, 1601

De Ivano, Abbate Hvivs Monasterii Sponheimensis sexto; qui præfuit annis
XXXIX. mensibus tribus, & de variis gestis illius temporis..

urn:nbn:de:0128-1-17336

erant reuerfus: nec potuiffem illa fpiritaliter ficuti funt, iam in carne aut retinuiſſe aut uobis reuelaffe, ſi ea uidiſſem ſine adminiculo, ſimilitudinem ſenſus inducente. Impoſſibile eſt enim ut homo mortalis illa uideat ſicut funt, uerum tamen non ſatis intellego nunc in corpore qua extra corpus poſitus tunc intellexi, ſed ſum quaſi poſt lucem magnam in denſiſſimas ignorantie tenebras proiectus. Multa dixit & alia horrenda de poenis inferni & purgatorii, ſimul & de gaudijs regni coelorum, qua omnia ſcribere nimis eſſet prolixum: Occulta etiam quorundam hominum peccata, iubente Angelo, ut poenitentiam agerent, eis indicauit, & futura nonnulla, qua poſtea euenerunt, praedixit. Haec autem qua ſignauimus Vdo Archiprebyter, Paſtor in Mandal conſcripſit ad notitiam poſteritatis. Porro ipſe Adelbertus qui fuerat mortuus & reuixit, tam arduum iter poenitentiae aſſumpſit, ut dubium non fuerit, maiora illum uidiſſe tormenta, quam dixit. Nam vitam ſolitariam in nemore non procul a Dalen aſſumpſit, ubi paruam caſam fabricauit ex lignis & luto, in qua uſque ad mortem Domino in magna abſtinentia ſeruauit per ſeptem annos, quibus ſuperuixit.

MCCXIII.

Hoc anno xvii. cal. Septemb. obiit Rupertus quintus huius monaſterii abbas, antegradus prebyterij in thoro ſepultus, uir per omnia magnificus, qui obſeruantiam regularis diſciplinæ tam in ſe quam in alijs ſtrenue cuſtodiuit, & multos uerbo & exemplo ad iuſtitiam conuertit. Fuit enim (quem ad modum ſupra diximus) tam in diuinis ſcripturis quam ſecularibus literis erudiſſimus, & praedicator diuini ſermonis egregius, & non minus ad regimen temporalium rerum quam ſpiritalium idoneus, ac prudentiſſimus in omnibus qua agenda erant. Non cum ſine multis lacrimis fratres ſui ſepelierunt, cuius maximo tenebantur amore. Multa enim bona huic monaſterio fecit, ampliauit cenſus, & varias comparauit poſſeſſiones, & (quod omnibus eſt maius) ſpiritalis uitæ ſanctimoniam uſque mortem inuolabiliter cuſtodiuit.

Rupertus abbas S. Mariae uisus.

Hoc etiam anno S. Mariae de Agmes in Leodiſi parochia obiit, mulier ſanctiſſimæ uitæ & conuerſationis, qua multis miraculis in uita ſua claruit. Cuius geſta Iacobus de Vitriaco, poſtea epicoꝓus Achenenſis, & poſtremo Tuſculanus ſacroſanctæ eccleſiæ Romanae Cardinalis, qui cruce contra infideles in dioceſi Leodiſi praedicauerat, luculento ſermone conſcripſit.

DE IVANO, ABBATE HUIUS MONASTERII SPONHEIMENSIS SEXTO; QUI PRÆFUIT ANNIS XXXIX. MENſIBUS TRIBUS, & DE VARIIS GEſTIS ILLIUS TEMPORIS.

RUPERTO venerabili abbate mortuo (ſicut diximus) atque ſepulto, conuenientes in vnum fratres huius monaſterij Sponheimenſis anno Domini MCCXIII. Indictione prima. xv. cal. Septembris in abbate vnanimiter elegerunt Iuanum, Priorem huius loci ſeptimum, uirum ſatis idoneum ad regimen animarum, qui praefuit in abbacia annis xxxix. & menſibus tribus: fuitque eodem anno ordinatus à domino Sifrido archiepiſcōpo Moguntino. S. eccleſiæ Romanae Cardinali & legato, Moguntiae in monaſterio S. Iacobi in feſto S. Michaelis Archangeli. Fuit autem iſte Iuanus filius Gotfridi militis de Sponheim, qui in iuuentute ſua ſub Adelgero abbate ad ſeruendum omnipotenti Deo in hoc monaſterio à parentibus traditus fuit, cum eſſet annorum x. uel xi. ultimo uidelicet anno Adelgeri abbatis. Creſcentibus annis creuit in eo ſapientia & ſcientia ſcripturarum, in qua adeo profecit, ut omnes pene coetaneos ſuos longe ſuperauerit. Tandem ſub abbate Ruperto factus eſt Prior, & annis fere quinque in ipſo officio miniſtrauit, quo mortuo (ſicut dictum eſt) ei in abbacia ſucceſſit: & erat homo ſatis peritus tam ad ſpiritalia quam ad temporalia pertractanda, cuius fama ſapientiae longe in prouincia hinc inde fuit diuulgata. Priorem poſt ſe inſtituit octauum, monachum quendam Iohannem, qui praefedit in Prioratu 30 annis tantum tribus, fuitque neſcio quomodo ob cauſam depoſitus, quem ad modum ſuo loco dicemus.

Iuanus electus. Ordinator.

Eius parentes. Inuentus.

Iohannes fuit Prior octauus.

MCCXIV.

Iuanus abbas anno ſuo primo impetrauit priuilegium à domino Sifrido archiepiſcōpo Moguntino, ſedis apoſtolicæ legato, quod poſſet benedicere veſtes & ornamenta eccleſiaſtica pro uſu monaſterij & eccleſiarum ſibi ſubiectarum.

Eodem anno ad religionem uenit Marquardus, frater Iohannis comitis de Sponheim, qui multa huic monaſterio donata attulit: uixitque pacifice inter fratres, humiliter & religioſe ſine querela: ſed utroque pede clauda ita quod diſſiculter ambulare poterat, & ob id non fuit multum uſus mundo, ideoque monachizauit.

Comes fuit monachus.

Trithem

Opera
Historia

Conradus
de Marburg
predicator
Cringuisti-
tor hereti-
ca pravitati.
Fridericus
secundus Im-
perator un-
gitur.
Exercitus
deducitur
ad terram
sanctam.

Hoc ipso anno cepit in Alemannia predicare frater Conradus de Marburg ordinis predicatorum, auctoritate apostolica, & per annos XIX. continuauit, multosque & quali innumerabiles tanquam hereticos comburi fecit, ipseque tandem occiditur.

MCCXV.

Hoc anno, qui secundus annus fuit domini Iuani abbatis, multi principes apud Aquigranum conuenientes, Fridericum regem Siciliae, nepotem Friderici Imperatoris primi, regem vixerunt Romanorum, per Sifridum archiepiscopum Moguntinum, apostolice sedis legatum, eumque in sede regali posuerunt, Ottone Imper. deserto & ab omnibus pene derelicto. Consecratione peracta mox Iohannes Scholasticus Xantensis crucem in subleuatione terrae sanctae ibidem predicauit: vnde mox cruce signantur, ipse Fridericus rex, Sifridus archiepiscopus Moguntinus & legatus, episcopi quoque; Leodiensis, Bambergensis, Pictauiensis & Argentinensis, dux quoque; Morauiae, dux Brabantiae, Henricus dux de Limpurg, dux de Ancei, comes Palatinus de Tubingen, Marchio de Baden, comes de Los, comes de Iuliac, comes de Scyne, comes de Monte, Iohannes quoque comes de Sponheim, & alij multi nobiles, clerici & laici, magnusque equestrium & pedestrium signabatur exercitus.

Terramoto-
sus.

Eodem anno v. cal. Septembris circa I. horam dici terrae motus fuit.

MCCXVII.

Iuanus pro-
ficiscitur ad
terram san-
ctam.

Hoc anno Iuanus abbas cum domino Iohanne comite de Sponheim & multis alijs peregrinis cruce signatis mare transiit perrexit ad terram sanctam. Iuerunt etiam eodem tempore cum ipsis Wilhelmus comes Hollandiae, & Georgius comes Widenensis, cum magna turba cruce signatorum. Andreas quoque rex Vngariae, & Lupoldus dux Austriae, cum episcopis & comitibus, copiosaque multitudine signatorum mare transientes eodem tempore ad terrae sanctae subuentione exierunt. Porro Iuanus gubernacula monasterij commisit Reginfrido Priori, quem anno praecedente deposito Iohanne substituerat: qui fuit prudens vir & nobilis, rexitque officium Prioratus strenue annis XXI. bonamque disciplinam seruauit.

MCCXVIII.

Iuanus re-
uertitur &
reliquias
sanctorum
apporiat.

Hoc anno Iuanus abbas & Iohannes comes de Sponheim de transmarinis partibus reuerfi VIII. cal. Aprilis monasterium intrauerunt. Dominus vero Iuanus abbas multas particulas reliquiarum sanctorum Martyrum secum attulit: & maxime de locis illis quae Dominus Iesus Christus sua corporali praesentia sanctificauit, lapides & petras excisas, quae omnia sanctuario fabricata inclusit.

Monasterium
S. Catharinae
fundatur.

His temporibus monasterium monialium Cisterciensis ordinis in valle S. Catharinae virginis & martyris, iuxta Mandal constructum, & dotatum per munificentiam Vdonis Pastoris in Mandal archiepiscopi sociorumque eius, qui visione supra memorati defuncti reuerentiam praemonitas, omnia quae habere potuit ad eundem locum dedit, cuius foundationis copia sequitur, & est talis.

Copia her-
etorum fun-
dationis.

In nomine sancte & indiuidue Trinitatis, Amen. Sifridus Dei gratia Moguntina sedis archiepiscopus, tenore praesentium omnibus Christi fidelibus innotescat, quod dilecti filii Gosfridus praepositus de Creutz enacht, Vdo archiepiscopus de Mannendal, Fridericus Decanus de Hulbersheim, & eorum confratres, habentes in cordibus suis zelum Dei, proprietates suas contulerunt in unum, & ecclesiam S. Catharinae Cisterciensis ordinis exinde fundauerunt. Proinde disponentes, quod bona eadem ab omni onere aduocatorum & cuiuslibet praestatione seruitii sint exsuta, renunciantibus iuri suo, si quod in illis tenuerunt aduocati. Cum autem hanc proprietatis donationem nostra auctoritate roborare teneamur, ita ut liceat inhabitantibus, haec quae ad ea pertinent iuste & legitime possidere, auctoritate qua fungimur confirmantes statuimus, quatenus monasticae religionis ordo, secundum regulam beati patris Benedicti & institutionem Cisterciensium fratrum, ab ibidem commemorantibus semper & immolabiter seruetur. Illud quoque, ipsis firmiter statuimus & stabilientes, quod ipsi & omnibus, suae religionis & professionis a domino Papa Alexandro, pluribusque Romane sedis pontificibus, indultum & concessum esse dignoscitur, videlicet, ut de noualibus & locis incultis suo labore, propriisq; impensis ad culturam redactis, nec non de hortis, animaliumque, suorum nutrimentis, nemini decimas aliquas exsoluant: sed haec sibi concessa gaudeant indulgentia. Instuimus etiam, ut praerogati praesentis caenobii in vendendis vel emendis ecclesiae rebus, siue in sororibus, siue in conuersis suscipiendis, sine consensu abbatisse conuentusque, consilio adificia vel erigat vel destruat, Oblationes quoque quae ad manus sacerdotum offeruntur, & quae de remotis aut vicinis partibus ecclesiae praedictae deferuntur vel mittuntur, in loco ad hoc deputato sub abbatisse, praepositi & seruatorum custodia referantur. Domus vicensilia cum appendiciis, lana scilicet & lactuicinis, sub dominarum custodia teneantur. Abbatisse & conuentus sine praepositi consilio nihil in praedictis ordinem: Praepositus vero sine illis nihil disponat. Obveniente autem abbatisse sine praeposito, non ibi quacunque surreptionis astutia vel violentia ab-

Privilegia
caenobii.

batissa

batissa seu Præpositus instituat, nisi quam aut quem conuentus communi consensu, vel pars sanioris consilii, secundum Dei iuramentum & regulam beati Benedicti elegerint. Statuimus etiam vt non nisi de illarum ordine abbas ab eodem conuentu, pro rigore ordinis conseruando, aut quasi dibus ad quas sibi videbitur conuentus non sufficere decidendis, eligatur; & ille iuxta mandatum nostræ institutionis non debet electioni in eum factæ contradicere. Conuersi Præposito, sorores vero Abbatissa obedientiam promittant, & secundum beati Benedicti regulam sine murmuratione persoluant. Præcipimus item ne conuersi à prædicto loco sine licentia debita exeuntes, in aliquo locorum recipiantur. Quicumque igitur contra constitutionis nostræ hanc paginam aliquo temerario ausu (quod absit) venire attulerit, & ordinationem supra notatam sigillis, nostri impressione munitam & corroboratâ infringere aut perturbare studuerit, indignatione Dei omnipotentis, & beatorum Petri & Pauli apostolorum eius, per eum damnatus anathemate, auctoritate domini papæ Honorii & nostræ, se incursum, nisi resipuerit, recognoscat. Acta sunt hæc anno Domini incarnationis MCCXIX. Indictione VIII. domino Honorio tertio apostolice sedis præsidente, regnante domino Friderico II. gloriosissimo Romanorum rege semper Augusto, & rege Siciliae; sub his testibus, Henrico maiore Præposito, Poppone Decano, Gosfrido custode, Christiano Cantore, Henrico Burgensi Præposito, Alberto de Cogelberg, Friderico de Firmenberg, canonicis maioris ecclesiæ Moguntinæ: Iuano de Sponheim, Hariuino de monte S. Disibodi, abbatibus, Henrico Præposito de Sberwabenheim: Laicus quoq; Iohanne filio comitis de Sponheim, cum fratribus suis, Godeboldo de Werbach, & Michone fratre suo, Wulframo de Lapide, Marquardo & Bartholdo de Strumberg militibus, aliisque quamplurimis tam clericis quam laicis fide dignis: Diepoldo etiam de Eberbach, Eustachio de Henmenrode, Philippo de Oterburg abbatibus, Mechthilde eiusdem loci abbatissa, anno quo incepit Cisterciensis ordo CXXI. XII. calend. Iunii, anno quo initiata est domus in valle beate Catharinæ secundo, x. calen. Nouembris. Datum Moguntia XVII. cal. Nouembris. Pontificatus nostri anno XIX.

Multa hoc anno cum Saracenis bella gesserunt Christiani.

MCCXX.

Hoc anno comes Siluester Conradus, vulgari ter Wiltgraff de Duna, per Sifridum archiepiscopum Moguntinum excommunicatur, & terra eius interdicto supponitur, propter aduocatum in Heimbach, quam uiolenter inuaserat contra uoluntatem Henrici maioris Præpositi & canonicorum ecclesiæ Moguntinæ. Tandem concordia inter eos facta, receptis à canonicis centum marcis comes aduocatum ecclesiæ resignauit, & à sententia excommunicationis & interdicti absolutus fuit.

Testes confirmationis.

Conradus Wiltgraffus excommunicatur.

Fridericus Augustus Imperator.

MCCXXI.

Iuanus abbas anno regiminis sui VIII. cursum in Nosbach pro xxv. marcis argenti comparauit à quodam milite de Beckelheim, qui dicebatur Henricus Spon, quam Crafftio abbas II. postea alienauit à monasterio pro CL. florenis Rhensibus redimibilem, ut suo loco dicitur.

Henricus Spon uendit abbati cursum Nosbach.

Eodem anno Wormacia in die sancti Margarethæ virginis fuit incensa, & multæ domus circa forum maxime & in plateis contiguae combustæ sunt. His diebus fuit ibidem episcopus Henricus, filius comitis de Sarbrucken. Eodem quoq; anno Minores intrauerunt Wormaciam & construxerunt cœnobium.

Wormacia incenditur sub Henrico episcopo. Monasteria Wormaciæ generant. Moniales in Hausen desierunt.

MCCXXII.

Hoc anno, qui fuit Iuani abbatis IX. Conradus episcopus Spirensis, audiens moniales nostri ordinis in cœnobio Hausen dicto, iuxta monasterium Limpurgense in sua diocesi, tum miu à tramite regularis disciplinae prolapsas, & non minus in temporalibus, & necessarijs bonis q̄ in spiritali conuersione defecisse, usq; adeo ut in opia suam turpi commercio releuare cogentur, statuit cum consensu Sifridi archiepiscopi Moguntini, ut nulla deinceps ad ordinem susciperetur: & incorporauit ipsum cœnobium cum omnibus prouentibus monasterio Limpurgensi, ut mortuis cunctis monialibus eiusdem loci, abbas Limpurgensis per monachos suos diuina ibidem faceret celebrari.

Monasterium Hausen incorporatur Limpurgo.

MCCXXIV.

Anno Iuani XI. fuerunt adhuc quatuor moniales sorores in incluforio nostro tantu, ceteris per successum temporis omnib. defunctis, nec aliqua suscipiebatur amplius, secundum q̄ abbas Rupertus ante annos ferme XVII. statuerat, sicut supra dictu est. Vnde eū licentia & auctoritate Iuani abbatis he quatuor relictæ ad monasterium S. Ruperti iuxta Bingen transferunt, eū omnibus rebus suis, & ibidē ad conuentum fuerunt susceptæ, quaru ista sunt nomina: Agatha, Rade gundis, Helvigis, & Margaretha. Et sic locus monialiu nostræ

Moniales nostræ defuncti, & transferunt ad montem S. Ruperti.

Trithem

Oper
Histor

*domi S. Ru-
perti com-
mittitur
abbatino-
stro.*

rum vacare coepit & vacat vsq; in presentē diē, nihilque pristinae vel mansionis vel aedificij continens, praeter solū nomen, quo Clausa dicitur, q̄ antiquitus fuit. Vnde moniales praefati coenobij S. Ruperti tali adinventione vel occasione audentiores facta, apud archiepiscopū Moguntinū Sifridum impetrauerūt, vt ipsarū coenobium supra dictū, abbati huius coenobij perpetuis futuris temporibus cōmitteretur, q̄ à principio fundacionis abbati S. Disibodi fuerat cōmissum: sed quia religio nimīū in eodē monasterio Disibodensi tepuerat, facile ab archiepiscopo poterant consequi q̄ pro animarū salute postulabant. Erat enim in isto nostro coenobio adhuc illo tempore laudabilis obseruatia disciplina. Cōmit ergo dominus Sifridus archiepiscopus praefatus monasteriū & moniales coenobij S. Ruperti Iuano abbati huius coenobij Sponheimensis, quod multis annis ita commissum perman- 10 sit, quousque tandem disciplina regularis vtrobique quasi ex toto perijt, & moniales libertatem aucupantes nullum abbatem deinceps aduerterunt.

MCCXXV.

*Sifridus ar-
chiepiscopus
mortuus &
suc. edit Si-
fridus 3.
Engelbertus
archiepisco-
pus Coloni-
ensis à ne-
pote suo oc-
ciditur.*

Sifridus archiepiscopus Moguntinus idib. Septembris obiit, cui alter huius nominis Sifridus tertius successit, praefuitq; annis xxiv. vir magnarū actionū, tantaq; autoritatis & cōstantia, vt Fridericū Imper. excommunicaret intrepide & expugnaret, iussu domini Papae. Eodem anno vii. idus Nouemb. Engelbertus archiepiscopus Coloniensis, cum altero die dedicaturus esset ecclesiā in villa quadā, aduersaescente iam die, à Friderico comite de Eisenberg fratris sui filio crudeliter occisus est xxxviii. vulneribus seu plagis cōfusus, propter iustitiā, qui in ecclesia Coloniēsi sepult⁹ in finitibus coepit miraculis coruscare. At ve 20 ro comes Fridericus impius parricida, cum sicarijs suis numero xxv. mox se ad castrū Eisenberg recepit, sed munitioni non confidens inde fugit, totoq; anno profugus latitans & excommunicatus à Conrado Portuensi episcopo & legato sedis apostolicae, tandem reuoluto anno à quodā milite inuentus & captus, pro centū & duobus millibus maris Henrico archiepiscopo qui Engelberto successerat, venditur, & vincētus xviii. calen. Decembris extra muros Colonienses educētus rotatur, matre eius sub rota assistente & clamente: *Hec mihi, haec sunt viscera mea deuoranda à coruis, sicut per somnium vidi, cum te fili, adhuc portarem in viro.* Friderico autem sic rotato, mox signa fieri ad tumbam Engelberti cōflauerunt.

MCCXXVI.

*Iohannes mo-
nachus mo-
nasterij Pra-
positus S.
Ruperti.*

Iohannes monachus huius coenobij, qui fuit ante Reginfridum Prior, vir sagax, reli- 30 giosus & valde deuotus, mortuo Petro Praeposito S. Ruperti apud Bingas, per Iuanum abbatem praepositus ibidem constitutus est, qui regularis disciplinae obseruantiam tam in se quam in alijs pro sua virili temperinuiolate custodiuit.

*Monasteriū
in Kirchgartē
ten fundatū.*

His temporibus Henricus episcopus Wormaciēsis, filius comitis de Saraponte, fundauit coenobiū monialū in Kirchgartē, extra muros ciuitatis Wormaciēsis, posuitque inibi moniales Cisterciensis ordinis, quā ipsam locū per annos fore ec. sub eadē religione inhabitauerunt, vsq; ad tempora Friderici episcopi, qui anno mccccxliiii. monialibus expulsi, canonicos regulares de bona obseruantia reformatos introduxit. Henricus praefatus episcopus in dissensione fuit cum ciuibus Wormaciēsis pro libertate ecclesiastica, qui cum eius mandato nolent obtemperare, posuit super eos interdīctum, quo cum non 40 proficeret, iussit exire clerum omnē praeter plebanos sacerdotes, quibus cura erat cōmissa animarum, qui nihilominus dare corpus Christi in firmis non audebant, nisi promitterēt se velle obedire episcopo si conualescerent, neque sepelire corpora mortuorum ad sancta loca permittebantur. Cumque haec ad anni spacium durassent, quidam ē ciuibus horum taedio affecti ad partē episcopi declinantes, partialitatē in ciuitate suscitauerunt. Vnde consulatus necessitate compulsus, ne deteriora experiretur, pacem cum episcopo & concordiam inierunt & absoluti sunt.

MCCXXVII.

*Comes Mar-
quardus mo-
nachus mo-
nasterij.*

Hoc anno, qui fuit Iuani abbatis xiv. obiit Marquardus monachus huius monaste- 50 rij filius comitis de Sponheim, anno conuersionis suae xlii. vir bonus & singulari deuotione praeditus, qui nobis plurima bona fecit.

*Fridericus
Imperator
excommu-
nicatur.*

Eodem anno Gregorius papa ix. Fridericum Imperatorem secundum excommuni- cauit, propterea quod iuxta promissum transire ad terrā sanctā recuperationem neglexit, & omnis exercitus ad hoc iter à diuersis Europae partibus cōgregatus dissipatur, vnde multa mala sunt secuta.

*Ludovicus
Lantgrauius
Thuringiae
marchio.*

Eodem quoq; anno iii. idus Septemb. obiit in Sicilia in ciuitate quadā, quae dicitur Ortrant, Ludovicus Pius Thuringorum Lantgrauius quintus, & primus Marchio Mithē- 60 sis, maritus S. Elizabeth, cuius ossa in Thuringiam relata sepulta sunt in monasterio Reinhartsbornensi ordinis nostri.

MCCXXVIII.

MCCXXVIII.

Hoc anno Odocharus & Wentzlaus Bohemiorum reges incliti, tale privilegium dederunt ecclesie Moguntinae, quod archiepiscopus Moguntinus & nullus alius tam eos quam successores eorum debet reges inungere & coronare, ut patet in his literis:

In nomine Domini Amen. Odocharus & Wentzlaus reges incliti uniuersis Christi fidelibus, praesens scriptum intuentibus, salutem perpetuam: Confitemur & publice protestamur, quod iam nos & omnes successores nostri consecrationem regalem & diadematis impositionem de sacrosancta sedis Moguntinae archiepiscopo, terra nostra Metropolitana in perpetuum tenemur recipere. Si uero idem archiepiscopus requisitus, se pro motu animi sui subtraxerit, alteri episcopo, quem nos vel successores nostri postulauerint, vicem suam ad id exsequendum committat. Ut autem hoc ratum & inconvulsibile permaneat, hanc paginam de consensu venerabilium Pragensis & Olmucensis episcoporum sigillorum nostrorum appensione firmauimus. Data Praga anno Domini incarnationis MCCXXVIII. Indictione prima.

Reges Bohemia a solo archiepiscopo Moguntino inungi & coronari debent. Cetera Privilegia.

Eodem anno Fridericus Imperator mare transiit, Ierosolymam recuperauit, cum parte terrae sanctae, & ad certum tempus treugas fecit cum Saracenis ibidem.

Ierosolyma recuperata.

MCCXXX.

Anno Iuani abbatis xvi. villa dicta Wimesheim fuit igne casuali incensa & quasi ex toto combusta, perieruntque illo incendio tres pueri infantes ex simili infortunio, videlicet xii. cal. Septembris, & plures vsque ad mendicitatem depauperati sunt.

Wimesheim combusta.

Eodem anno Fridericus Imperator de transmarinis partibus reuertitur, & inueniens terram suam in Italia per papam tribulationibus vexatam, & quaedam iniurias sustinuisse, grauius omnia vindicauit.

Fridericus Imperator ex Iudaea reuertitur.

MCCXXX.

Grauis hoc anno inter ciuites & contulatum oppidi Bingen controuersia & dissensio fuit exorta, quae vsque adeo excreuit, quod duo ex contulatu per seditionem vulgarem in foro publice fuerunt trucidati, alii vulnerati, ceteri per fugam vix euadentes se saluare curabant. Verum non diu postea grauis vltio in autores seditionis subsecuta est. Nam alij capite caesi sunt, alij membris truncati, & reliqui ex ira patriae limites praescripti perpetuum portauerunt exilium.

Seditio Bingen.

Eodem quoque anno Imperator a papa absoluitur, mediante duce Austriae Lupoldo, qui tractatu pacis facto inter papam & Imperatorem apud S. Germanum in Campania moritur, cuius viscera & carnes in domo capitulari monasterij sanctissimi patris nostri Benedicti in Monte Cassino tamulantur, ossibus in Austriam relatis.

Imperator absoluitur. Lupoldus Austriae dux moritur.

Eodem quoque anno oritur dissensio inter archiepiscopum Coloniensem & ducem de Limpurg super aduocatia monasterij Sigebergensis nostri ordinis in eadem dioecesi Colonienli.

Dissensio inter episcopum Coloniensem & ducem de Limpurg.

MCCXXXI.

Anno Iuani abbatis nostri xviii. obiit S. Helizabeth filia quondam regis Vngariae, Ludouici Pij quinti Lantgrauij Thoringiae relicta vidua, mulier multarum virtutum & sanctissimae conuersationis, sepulta in Marpurg, quod est oppidum Hassiae, quae statim in infinitis clarificare coepit miraculis.

S. Helizabeth moritur.

Eodem anno in mense Iulio in ciuitate Wormaciensi ignis a casu in domo Herboldi militis exortus magnam urbis partem cum templo S. Pauli consumpsit.

Incidium Wormaciense.

Eodem quoque anno Ludouicus dux Bauariae, cum inisset ad terram sanctam cum exercitu magno, in reditu a quodam Saraceno, nuncio Vetuli de Montanis, praesente familia sua in Kelheim cultro fuit occisus, Friderico Imperatore hoc nefas procurante, sicut postea fuit confessus. Ipse autem Saracenus mox a familiaribus ducis in frustra fuit concisus. Corpus ducis amplo honore prosequutum in monasterio Schirensi in Bauaria est sepultum. Cui Otto filius in ducatu successit: qui duxit in uxorem Gertrudem filiam vnicam Henrici comitis

Ludouicus dux Bauariae occiditur. Otto dux Bauariae dicitur Gertrudem Palatinam.

Palatini Rheni, qui Heidelbergae morabatur, cum qua totum illud dominium obtinuit, & sic ducatus Bauariae & comitatus Palatinus in vnum coniuncta sunt. Genuit autem iste Otto ex Gertrude praefata uxore sua duos filios Henricum & Ludouicum, de quibus loco dicemus. Ille dux Otto oppidum Brubach cum castello adiacente & omnibus pertinentiis suis in feudum dedit comiti de Katzenelenbogen: quod hodie possidet Lantgrauus Hassiae, nullo ex comitibus illis amplius viuente.

Bauaria & Palatinatus Rheni coniuncti. Brubach feudum. Parochia in Heidelberg donatur capitulo Moguntino.

Eodem anno Vdalricus abbas Limpurgensis nostri ordinis, in dioecesi Spirensi, de conuentus sui consensu, dedit capitulo ecclesiae Moguntinae pastoralis ecclesiam in Heldenberg cum decimationibus & prouentibus suis, in augmentum praebendarum ecclesiae Moguntinae, sicut patet ex literis eorumdem, ut sequitur.

Trithe

Copia donacionis.

In nomine Domini Amen. Vdalricus miseratione diuina abbas, Henricus Prior cum vniuerso conuentu Limpurgensi, vniuersis hoc scriptum visuris salutem in omnium saluatore. Ne ea que geruntur in tempore cum tempore labantur & pereant, labili humane memorie salubriter est prouisum, vt queque a cetera scriptura & testimonio roborentur. Ea propter vniuersis, presentis aui & futuri, fidelibus fieri volumus manifestum, quod matura & deliberatione prehabita, & consensu vniuersi & communi, libere & absolute, ecclesiam in Heldenberg, cuius ad nos ius patronatus noscitur pertinere, ecclesie maiori Moguntinae tradidimus perpetuo possidendam, ita videlicet, vt cum pastor qui nunc est, cesserit vel decesserit, quemcumque ad dicta ecclesie regimen elegerit capitulum Moguntinum, cum literis ipsius capituli, abbati, vel Priori si abbas non fuerit, presentetur, qui in signum recognitionis accepti benefici ab ecclesia Limpurgensi domum postulet ab ipso, & absq. difficultate qualibet assequatur, ita videlicet, vt idem clericus cum literis abbatis vel Prioris archidiacono presentetur, vt ab ipso curam recipiat animarum, & idem in ceteris obseruabitur subrogandis. Quod si vel abbas vel Prior, quod iam absit, aliqua occasione denegare voluerit, nihil exinde subrogato preiudicii vel ipsi capitulo Moguntino generetur. Itaq. ordinato ipsi sacerdoti competenti & sufficienti stipendio, vnde tam Diaconus qua archidiacono loci valeat de eorum iustis respondere, & nihilominus plebanus ipse congrue sustentari, residuum fuerit de prenentibus, quos pastores huc vsq. tantum percipere consueuerunt, a melioratione proficiat prebendarum capituli Moguntini, saluo in omnibus iure ecclesie Limpurgensis. Preterea et firmiore vinculo charitatis Moguntinensis & Limpurgensis ecclesie inuicem contringantur, salubriter & prouide est statutum, vt quicumq. de fratribus nostris viam vniuersae carnis ingressus Moguntina ecclesie denunciatur, tanquam vni ex ipsis inuigilis & exequiis defuncti memoria peragatur. Et nos similiter more solito pro ipsorum fratribus defunctis Domino preces & hostias offeremus. Item illud pretereundum non est, quod in omnibus ecclesie nostre Agedis, sepe fata ecclesia Moguntina auxilium & consilium bona fide, tanquam in proprium, quantum potuerit & debuerit, seret amicitabiliter & benigne. Acta sunt hec anno gratiae MCCXXXI. mense Octobri, indictione quarta.

Fraternitas inter Canonicos Mogunt. & Limpurg.

Conradus quoq. Spirensis ecclesie episcopus vna cum suo capitulo in prefatam donationem abbatis Limpurgensis consensum prebuit, ad instantiam Praepositi, Decani & totius capituli Moguntini, asserens eam non in dispendium monasterij Limpurgensis, sed ad commodum potius & honorem eiusdem esse factam, vt patet in literis defuper confectis ab ipso, quas inferere huic historiae nostrae superfluum iudicauimus. Dominus etiam Sifridus archiepiscopus Moguntinus eandem donationem suo capitulo factam per litteras confirmauit.

MCCXXXII.

Diffensio inter abbatem & villanos Sponheimenses. Compositio litu.

Iuanus abbas anno regiminis sui xix. graue habuit diffensione & cotrouersiam cum villanis villae Sponheim, ratione nemorum, & pascuorum, & Almeynda iuxta hortum olerum Dominae Richardis Comitissa Spohemensis, que in prima fundatione huic monasterio donauerat. Vnde post multas contentiones concordia tandem inter eos per Dominum Iohannem comitem de Sponheim facta est, tali modo: In primis nemora & syluae fuerunt diuina in signis ab inuicem distincta, ita vt abbas seorsim & villani etiam seorsim nemora sua deinceps quiete possiderent, nec vna pars alteri damnum in syluis aut alibi deinceps quomodolibet inferre vel impedire praesumeret, pascua autem per totam marcham tam abbati quam villanis debent esse communia, exceptis quibusdam districtibus abbatis in quibus villam nullam pascendi habeant potestatem. Almeynda debet esse communis, manere communis in omni forma, monasterio, villanis, & Dalensibus, & ceteris in comitatu pauperibus, sicut ante annos ferme LXXX. a comite Megenardo & filio eius Crafitone huius monasterij secundo abbate dignoscitur instituta, nec aliquid vendi ex ea licebit cuiquam, neq. de fundo ipsius, quoniam ad monasterium pertinet, neq. de usufructu, quem villanis & pauperibus comitatus comes & abbas indulerunt.

Bellum Moguntino archiepiscopo in fev. Lad. grauius.

Hoc anno Conradus Lantgravius Thuringorum propter quaedam dominia contra Dominum Sifridum archiepiscopum Moguntinum inimicitias gerens, & bellum, multa ei damna fecit. Nam oppidum Frislariense cepit & funditus pene destruxit, cum quibusdam alijs. Tandem inter eos concordatum fuit tali modo, vt sequitur:

Concordia forma.

In nomine sancte & indiuidue Trinitatis: Super destructione Frislariae & Wicenharsen oppidis & alijs damnis, q. dominus Sifridus archiepiscopus Moguntinus, & dominus Conradus Lantgravius hinc indeenserunt, cum guerra haberent ad inuicem, talis compositio interuenit: antiqua compositio sicut ordinata est a Domino Sifrido quonda archiepiscopo, & Domino Ludonico pia memoria quondam Lantgrauio modis omnibus in perpetuum inuoluisa seruetur. Itē oppidum in Wolffheim concessit archiepiscopus in feudum Conrado Lantgrauio memorato, & concessit heredibus suis, legitimis etiam filiabus, non existentibus filiis, post mortem iure hereditario successoris. Et si de Conrado uouerit in vita sua, vt concedat fratri suo aut filio fratris idem oppidum, hoc ei nullatenus denegabitur, &c.

Oper
Histol

Multos continet hæc compositio & alios articulos de iure partium allegato, quos nō opus est nunc inferere. Huic autē compositioni inter præfatos Dominos Sifridū archiepiscopū Moguntinū & Cōradum Langrauiū facta, interfuit Magister Cōradus de Marpurg ordinis prædicatorū, vir in S. Scripturis magnæ eruditionis & auctoritatis, qui generalis inquisitor hæreticæ prauitatis à sancta sede Apostolica constitutus; hoc ipso anno 3. nonas Maij quatuor hæreticos in ciuitate Erphordensi, condemnatos ad ignē fecit comburi. Multos, & pene innumerabiles, per totam fere Alemanniā, qui diu latuerant hæreticos, in lucē productos, examinatos condemnauit, seculari; tradidit curiæ comburendos. Sunt qui dicunt eū nimis procliuē & promptum in condemnationem simplicium fuisse, vsque adeo vt multos necari fecerit innoxios; quippe qui mox vt aliquis corā eo delatus fuisset, non examinata delationis causa, neq; meritis deferentis, promulgauerit sententiā clamādo: *Tollite, tollite impium hæreticum, ignem, comburendum.* Vnde anno sequenti, qui fuit Dominicæ incarnationis MCCXXXIII. cōiugit Comitē Seynensem apud eum de hæresi falso accusari, pro cuius executione seu purgatione Henricus Friderici Imperatoris secundi filius conuentum multorū Principum, episcoporum & abbatū in Moguntia habuit, qui omnes vno ore comiti iniuste delato testimoniū catholicæ fidei & vnitatis ferebant; vtpote qui non sine graui suorū & hominum & rerum dispendio, paucos ante annos, in subsidiū Dominici sepulchri mare transferat, & ecclesiam Dei cum ministris semper honorauerat. Deniq; ipse Comes stans corā omnibus suam innocentiam cum lacrimis, lesam nimis iniuriose publice proclamauit. Quapropter frater Conradus tam nobilibus q̄ ignobilibus omnibus odiosus factus, quippe qui propter veras hæreses & fictas multos nobiles & ignobiles, clericos, monachos & moniales inclusas, burgenſes & rusticos, ignis supplicio, per diuersas Alemanniæ prouincias (si dici fas est) nimis præcipiti sententia condemnās, crudeliter fecit occidi. Nam eodem die quo quis accusatus est, siue iuste siue iniuste, nullius appellationis, nullius defensionis seu excusationis, vel etiam (quod impium fuit) reuocationis sibi refugio proficiente, damnatus est, & flammis crudelibus iniectus, intantum vt multitudine damnatorum potius lætari videretur, quam innocentum. Cernens ergo se contra comitem Seynensem præualere non posse, confusus & odio multorum expositus, à Moguntia versus Marpurg ire statuit, saluumque conductum tam Regis quam Archiepiscopi Moguntini, quoniam timebat insidias, accepit. Cumque venisset non procul à Marpurg, à quibusdam nobilibus fuit occisus, qui cum veniam & misericordiam cum lacrimis & suspiriis postulasset, exauditus non fuit. Sepultus est iuxta S. Elizabeth.

Frater Cōradus de Marpurg inquisitor hæreticæ prauitatis & eius Tyrannus.

Comes Seynensis accusatur hæreses eorum Conradus de Marpurg.

Conradus occiditur.

Eodem anno Soldanus Babylonis Imperatori tentorium misit, mirifica arte constructum, in quo imagines Solis & Lunæ artificialiter motæ cursum suum certis debitisq; spacijs peragrabant, horas quoque diei ac noctis infallibiliter indicabant, cuius precium valoris vnginti millium marcarum pondus excedebat.

Tentorium miri artificij Imperatori donatum à Soldano.

Eclipsis solis fuit. Eodem quoque anno Fridericus Imperator secundus principatū monasterij nostri ordinis non longe ab Heidelberga, quod dicitur Laurissa, cum omni honore, vasallis, ministerialibus, castis, oppidis, prouentibus, iuribus & pertinentiis suis, quem abbas eiusdem cœnobij semper hucusq; habuit, abstulit ab eodem monasterio, & donauit eum Sifrido archiepiscopo Moguntino & ecclesie eius, vt patet ex literis quæ sequuntur.

Principatus monasterij Loris aufertur ab eo.

In nomine sanctæ & indiuiduæ Trinitatis: Fridericus secundus diuina fauente clementia Romanorū Imperator semper Augustus, Ierusalem & Siciliæ Rex, Romani principis decus extollitur, & angustissima sedes Imperij decoratur, cui principatus (in quibus consistit & viget Imperium in sua dignitate) congrua prouisione reparat & conseruat, & illas ad eorum reparationem & conseruationem personas eligi & præponi, quæ cum prerogatiua commissarum sibi animarum cum suæ merito dignitatis, sufficientes ad id & acceptæ fore censentur. Vniuersis igitur Imperij fidelibus tam modernis quam posteris volumus esse notum, quod nos considerantes tenuem statum Ecclesie Laurissensis, ab honore & nomine principatus processu temporis collabentem, vt non minus Imperio quam sibi deficere videatur; attendentes insuper quod per dilectum Principem nostrum Sifridum venerabilem Archiepiscopum Moguntinum, cuius grata seruitia quotidie Imperio præstita, nostro conspectui multa gratitudine se præsentat, & non per eandem sedem Moguntinam, velut obsequiosam, semper Imperio & nostris honoribus efficacem, seruitium eiusdem principatus Imperio debitum, quod propter eiusdem Ecclesie impotentiam nobis hæcenus est subtractum, integre potuerit exhiberi; assistentes nobis & appropinquante dilecto filio nostro, Henrico illustri Rege Romanorum semper Augusto, super his prouidere volentes, vna cum deliberatione & consilio principum, de innata prouidentia & nostræ gratia maiestatis, eundem principatum Ecclesie Laurissensis cum omni honore, vasallis, ministerialibus,

Copia donationis.

Trithem

Oper
Histor

castris, oppidis, proueniibus, iuribus & pertinentiis suis, sicut ad nos & Imperium noscitur pertinere, eidem Moguntina ecclesia, dicto Moguntino archiepiscopo & suis successoribus imperiali auctoritate in perpetuum donauimus & concessimus, & nominatum Principem nostrum venerabilem archiepiscopum Moguntinum, presentibus principibus, solemniter inuestimus, ut eade ecclesia Moguntina, idem archiepiscopus Moguntinus, & successores eius amodo principatu ipsum teneant & possideant, & ad honorem nostrum & Imperii illius foueant & conseruent, saluo iure quod inde debetur Imperio: Presentis privilegij auctoritate mandantes, quatenus nullus Princeps, Dux, Marchio, Comes, scultetus, advocatus, ministerialis, nulla persona sublimis vel humilis, Ecclesiastica seu mundana, contra presentis donationis & concessionis nostre paginam ausu temerario venire presumat. Quod qui presumpserit, sciat se prater indignationem nostram (cui se nouerit subiaccere) in sua temeritatis vindictam, centum libras puri auri compositurum, quarum medietas Curie nostrae, & reliqua parti parte iniuriam persoluetur. Ad huius itaque donationis & concessionis nostre memoriam & stabilem firmitatem presentis privilegium fieri fecimus, aureo tyario nostra maiestatis impressa in summo communi. Cuius rei testes sunt, B. patriarcha Aquilegensis, & ceteri. Signum Domini Frederici Secundi Dei gratia inuictissimi Romani Imperatoris semper Augusti, Ierusalem & Siciliae regis, &c. Ego Siphridus Ratisponensis Episcopus, Imperialis aulae Cancellarius, vice predicti Sifridi Archiepiscopi Moguntini in Germania Archicancellarius, recognoui. Acta sunt haec anno Dominice incarnationis MCCXXII, mense Aprili, indictione quinta, Imperante Domino nostro Frederico II. Dei gratia inuictissimo Romanorum Imperatore semper Augusto, Ierusalem, & Siciliae Rege gloriosissimo, anno Imperii eius XII. regni Ierusalem VII, regni vero Siciliae XXXIV, feliciter Amen, datum Aquilegie.

Henricus rex confirmat donationem patris. Copia confirmationis.

Hanc donationem seu alienationem principatus a monasterio Laurissensi, tunc adhuc ordinis nostri, per Fredericum Imperatorem factam Rex Henricus filius eius sic confirmauit:

Henricus Romanorum rex, Dei gratia, semper Augustus, vniuersis imperij fidelibus, paginam hanc visuris, gratiam suam & omne bonum. Regali munificentia cedit ad gloriam, si dignis extollitur honoribus, si rerum amplificat incrementis sui cultores lateris, & suorum confcios secretorum. Hinc enim deuotio pullulat in subiectis, & augetur numerus in deuotis, multiplicante munificentia per exemplum, quicquid potuit per gratiam contulisse. Inde est quod notum esse volumus vniuersis nostris fidelibus, tam presentibus quam futuris, quod constitutus in presentia nostra dilectus Princeps noster Sifridus archiepiscopus Moguntinus, celsitudini nostra supplicauit attente, donationem & concessionem principatus Laurissensis Ecclesie cum omni honore, vasallis, ministerialibus, castris, oppidis, proueniibus, iuribus & pertinentiis suis a Domino & patre nostro Frederico, inuictissimo Romanorum Imperatore semper Augusto, Ierusalem & Siciliae Rege, nobis presentibus & consentientibus laudabiliter sibi factam, & ecclesie Moguntina, de nouo ratam habere & conseruare inuiolabiliter deberemus. Nos igitur attendentes grata exsequia qua dicta ecclesia Moguntina nobis & progenitoribus nostris noscitur impendisse, considerantes etiam seruitia debita Imperio, qua per impotentiam monasterij memorati ea haecenus sunt subtracta, per dictum Archiepiscopum & successores eius posse congrue exhiberi, concessionem & donationem predictam, tanquam de assensu nostro factam, ratam habentes, presentis regalis paginae sensimus edicto, quatenus nulla persona, alta vel humilis, Ecclesiastica vel mundana ei ausu temerario contra ire presumat. Quod si quis attentauerit, prater indignationem, quam ex hoc incidet, quinquaginta libras auri se nouerit compositurum, quarum medietatem Curie nostrae, alteram vero parti parte iniuriam volumus applicari. Testes huius confirmationis nostre sunt B. patriarcha Aquilegensis. Datum apud Chindacum, anno Domini MCCXXXII, quinto Calendae Maij indictione v.

Archiepiscopus de solitudine monachos Laurissensium ut pariter scribant.

Huiusmodi donatione Imperiali, simul & regali confirmatione principatus predicti monasterij Laurissensis susceptis, Sifridus archiepiscopus Moguntinus, quo sibi & successoribus suis eundem principatum perpetua firmitate stabiliret, monachos ipsius ecclie nobis callida persuasione induxit, magna promittens, ut literas summo Pontifici Gregorio nono dirigerent, & monasterium suum vniri cum ecclesia Moguntina postulerent. Igitur monachi de sua expulsionem nullam suspicionem habentes, firmiter autem sperantes se cum monasterio suo per archiepiscopum in statum pristinum quantocius reformatos, ita scriperunt:

Copia literarum. Petrus cum ecclesia Moguntina vni.

Sanctissimo in Christo Patri ac Domino, D. Gregorio, sacrosanctae Romanae ecclesiae summo Pontifici, Decanus cum deuoto fratrum collegio quamuis paruo, & ministerialium ecclesiae Laurissensis, continuas orationes ad Christum cum subiectione filiali. Ad Apostolatus vestri gratiam referendum duximus, quod cum ad mandatum examen indicum a sede Apostolica delegatorum, dominus Conradus quondam abbas noster sententialiter fuisset depositus, pro dilapidatione & aliis enormitatibus suis quas commiserat: Nos sentientes, iam dictae ecclesiae nostrae reformationem, in alio non posse consistere, sicut nec re vera potuit nec potest, memoratos iudices nostros, de benignitate vestra consilio & consensu

consensu Principum, qui tunc Imperium gubernabant, petiuimus, Ecclesia Moguntina eandem ecclesiam nostram vniuersi, praesertim cum ecclesia nostra sine adiutorio ecclesiae Moguntinae (quae haecenus nos fouit) non posset aliquatenus resurgere, cum etiam iam dicta ecclesiam nostram in multis reformauerit, redimendo castrum ipsius ecclesiae prouide de manu fortiorum, in quo castrum multa pars ecclesiae nostra consistit, praeterea multas alias possessiones eiusdem Ecclesiae nostrae per potentiam suam recuperauit. Cum igitur pater pius & clemens, hoc deliberatione & prouidentia prudentium virorum factum esse sit manifestum, sanctitatis vestrae pedibus pronoluit humiliter & attente supplicamus, quatenus nostram necessitate utiliter respicientes, factum nostrum & rationem nostram circa saepe dictam ecclesiam Moguntinam ratam habentes, auctoritate & misericordia sedis Apostolicae dignemini confirmare, &c.

10 Quibus quidem literis Gregorius Papa susceptis, Sifrido Archiepiscopo Moguntino sic incontinenti pro hac causa rescripsit, ut sequitur.

Copia literarum Papalium ad Archiepiscopum Moguntinum. Bula prima.

Gregorius seruus seruorum Dei venerabili fratri Archiepiscopo Moguntino salutem & Apostolicam benedictionem. Infirmantibus nobis dilectis filiis Decano & conventui Laurissensis Ecclesiae & monasterii innotuit, quod cum abbas de Werre uellet ac eius collega, eidem monasterio de mandato Apostolico visitationis officium impendentes, abbatem ipsius ab eius regimine amouissent, procuracionem, defensionem & reformationem ipsius, cum adeo in spiritalibus & temporalibus lapsus esset, quod vix posse resurgere, nisi per tuum auxilium crederetur, tibi in cuius consistit diuina commiserunt. Tu vero eam circa reformationem ipsius sollicitudine impendisti, quod praeter alia grata commoda, quae tua diligentia iam suscepit, castrum quoddam non modica summa pecuniae reuocasti. Nos ergo prudentiam tuam super hoc in Domino recommendantes, firmitati tuae per Apostolica scripta mandamus, quatenus circa commissam tibi procuracionem, defensionem & reformationem ipsius, sicut laudabiliter incepisti, inuigilans, sic illud foneas, manuteneas & defendas, quod per tuum studium ad statum debitum reducat, & exinde recipere a Domino retributionem, & a nobis debeat commendari. Datum Perusii, nonas Maii, Pontificatus nostri anno sexto.

His literis Apostolicis receptis Archiepiscopus Sifridus Moguntinus, non solum principatum monasterii Laurissensis, dominia, castra, oppida, vasallos & mancipia, ecclesiae suae Moguntinae cum auctoritate mancipauit, sed vitam monachorum ipsius cenobij reformare ad obseruantiam regularis disciplinae laborabat. Verum cum monachi cernerent omnem sibi libertatem ademptam, ipsumque monasterium non sibi sed ecclesiae Moguntinae cum omni honore & dominio relictum, sero mysterium intelligentes & non parum se circumuentos conspicientes, doluerunt, sed auxilio quorundam nobilium Archiepiscopi mandatis ceperunt opponere. Quod cernens Sifridus praefatus Archiepiscopus, impetrauit a summo Pontifice denuo fieri visitationem & inquisitionem officium per episcopum Hildesheimensem, qui visitatione peracta Pontificem Romanum informauit, quod in monachis ipsius monasterii, qui erant ordinis S. Benedicti, non esset aliqua spes emendationis, eo quod loci status nunquam posset resurgere, nisi alterius ordinis introducerentur. Sunt autem qui dicant, ipsum Archiepiscopum monachos ordinis sancti Benedicti vehementer habuisse suspectos, ne forte in futurum sibi assignatum principatum dicti monasterii, tanquam iniuste ablatum, aut iure, aut potentia repeterent amicorum; & ob id omni labore studio, ut expulsis monachis loci alterius professionis viri, qui dominia & principatum non curarent, reponerentur.

Archiepiscopi & monachi discordare incipiunt.

Monachos S. Benedicti Archiepiscopus suspensos habuit.

40 Egit ergo modis quibus potuit apud sedem Apostolicam quatenus expellerentur monachi sancti Benedicti, & Cistercienses (quibus principatum & dominia temporalia habere statuta eorum non permittunt) in locum quantocius introducerentur. Vnde post biennium sic Papa scripsit ad eundem Archiepiscopum Moguntinum.

Gregorius episcopus seruus seruorum Dei, venerabili fratri Archiepiscopo Moguntino salutem & Apostolicam benedictionem. Laurissensis monasterii vinea diutius expectata ut uuas faceret, ecce in medium dicitur produxisse labruscas, dum monasterium ipsum, in quo Mariae officium per contemplationis specie florere consueuerat, & in rerum affluetia temporalium Mariae officiosa sollicitudo vigeat, malicia inhabitantium faciente, adeo in utroque (venerabili fratre nostro Hildesheimensi episcopo, cuius prouidentia super hoc commissum inquisitionem referente) didicimus esse collapsum, quod Mariae Tezabela, ac loco Mariae prodigalitate succedentibus nulla spes est ulterius, ut in suo possit ordine reformari. Monachi enim eiusdem monasterii exteriori & interiori nigredine demigrati, adeo se mundi delitiis inuoluerunt, substantiam monasterii cum filio prodigo dissipantes, quod eorum sicut in immisissis stercorebus diutius expectata, non solum fructibus sed etiam folijs dicitur aruisse: quod nil aliud expectat & expectat, nisi radices ficus fatuae, quae terram inutiliter occupant, abscondantur. Sane sicut medici perit solertia, vulnera quae fomentorum non sentiunt medicinam, abscondenda censentur, ut exclusa putredine vinum & oleum infundantur vulneribus, & tandem sanetur agrotus. Ne vero fideles, qui bona eidem Monasterio contulerunt, orationum sperantes suffragiis imbi habitantium releuari, spe preconcepta frustrerentur; iuxta episcopi praefati consilium, quod suis nobis literis innotuit, te, qui loci Diocesanus existis, decet & expedit, maxime cum tempus messis adue-

Secunda bula, qua monachi interpellantur expelli Laurissa.

Trithem

Oper
Histol

nerit, zizania monachorum existentium in eodem sarculis correptionis euellere, ac triticum in horrea congregare. Compatiatur igitur tua fraternitas, quia & nos compatimur, monasterio sic collapso, & ad ipsum personaliter accedens, omnino virtutibus destitutum, Cisterciensem ordinem plantes in ipso: ut ordo, de nigro conuersus in album, purgetur vitiis, & virtutibus augetur, & sic in architrictim nuptis aqua in vinum summi artificis operatione conuersa, florem honoris & honestatis educes, & fructum boni operis non relinquet: ex quo spes fidelium reuiuifcet, & irrigando tanti nominis & religionis de nouo plantat. e plantulam sui roris dulcedine deuotius & libentius consuebunt. Si quos autem de monachis inuenies, quos amor Cisterciensis ordinis accendat, illos ibidem retinere poteris, dum tamen de illis nulla opinio sinistra apud bonos & graues facile oriatur. Alios vero per diuersa loca sui ordinis in tua diocesi adeo caute disponas, ne quis morbida gregem commaculet; sed deperda potius redacatur ad caulas: prouisurus attentius ne possessiones & bona, quae idem monasterium quondam noxissimum habuisse, a plantatione nouella aliquatenus excludantur.

Monachi S. Benedicti de Laurissa expelluntur. Cistercienses introducuntur.

His itaque literis summi Pontificis acceptis Sifridus archiepiscopus omnes monachos sancti Benedicti de praefato monasterio Laurissensi contra eorum voluntatem eiecit, & conuenit cum abbate Cisterciensis ordinis iuxta mandatum Apostolicum introduxit. Quod factum in circuitu nobilibus non parum displicuit, licet oblitescere tanta auctoritati penitus nequirent. Introducuntur autem monachi Cistercienses, possessiones monasterii, quae relictae fuerant, archiepiscopo tradente, praeter uasallos, ministeriales, castra, oppida, praedia, quae pertinebant ad honorem principatus, arripiunt, & fructus earum in suum usum unde uiuerent conuertunt. Interea monachi priores grauius dolentes se expulsos, & in suo monasterio alterius ordinis professores collocatos, statuunt tantam iniuriam nullatenus esse sine uisione ferendam. Conuenientes igitur quadam nocte, cum auxilio quorundam amicorum suorum, monasterium suum Lors uolenter cum potentia intrant, abbatem cum monachis conuersis & tota familia inuadentes eieciunt, quosdam capiunt & locum abiurare compellunt, alios percutientes vulnerant, & omnesque simul de monasterio fugant. Expulsi autem monachi ordinis Cisterciensis querelam ad archiepiscopum Moguntinum deferunt, se manere in tantis periculis non posse profitentes. Interea monachi priores monasterium recuperatum possidentes, quae sibi utiliora videbantur, inter amicos consultant. Verum non post multum temporis cum archiepiscopum cum potentia uenturum audissent, locum deserentes non sine spoliis ad tutiora sese recipiunt; & quid agere uelit episcopus, latentes expectant. Itaque Cisterciensis ordinis monachi, qui expulsi fuerant, persuasione episcopi animati ad monasterium Laurissense religionis sunt reuersi, & inceptum uiuendi modum continuant. Et ecce non post multum temporis cum se Cistercienses in Laurissa constituti iam crederent esse securos; antiqui monachi cum amicis suis nocte monasterium cum potentia ingressi eos aggrediuntur, caedunt, percutiunt, & denuo expellunt, protestantes se omnes interemturos si denuo ad monasterium Laurissense fuerint reuersi. Unde ab hac die non amplius Cistercienses poterant induci, ut ad Laurissam mansuri inibi, reuerterentur. Vacat ergo aliquandiu coenobium, dum nec isti nec illi tuto se in illo cerneret posse consistere. Tandem Sifridus archiepiscopus negocium ad examinem sedis Apostolicae, cui tum praerat Innocentius Papa 1. v. renunciat, a quo tale responsum per literas recepit super ordinatione ipsius monasterii Laurissensis, ut sequitur:

Cistercienses iterum Laurissa pelluntur.

Cistercienses uolunt redire ad Laurissam.

Laurissa uenit ad aliquandiu monachos.

Papa permittit archiepiscopo uideat quos uult monachos.

Innocentius Episcopus, seruus seruorum Dei, venerabili fratri Sifrido archiepiscopo Moguntino salutem & Apostolicam benedictionem. Cum (sicut nobis exponere curasti) felix recordationis Gregorius Papa, praedecessor noster, intellecto, quod monasterium Laurissense, ordinis S. Benedicti, Moguntinae diocesis, erat in spiritualibus & temporalibus non modicum diminutum propter malitiam inhabitantium, in eodem tibi dedisset suis literis in mandatis, ut monachis prorsus ab eo amotis, illud de Cisterciensi ordine reformares; tu mandatorum ipsius diligens exsequutor, in eo conuentum Cisterciensem introduxisti. Sed nonnulli perditionis filii, qui in reprobum sensum dati Dei filios eo ferociter persequuntur, quo magis habentur dissimiles actibus eorumdem, praedictos Cistercienses a praefato monasterio semel & secundo per uolentiam eiecerunt: ex quo monasterio ipso non sine iniuria Iesu Christi dato pene in uasitatem, penitus in eo laudis non resonat uox diuinae. Quia uero nostra sollicitudinis dignoscitur interesse in ecclesiis, quarum uasitatem peruersorum immanitas procurauit, festino remedio, ne pereant totaliter, succurramus; instituendi in eodem monasterio conuentum regularium, seu etiam Canonicos seculares, prout tua prouidentia magis loco & patrie nouerit expedire, eis prius conuentus redditibus assignatis, liberam tibi auctoritate praesentium, concedimus facultatem. Contradictores per censuram Ecclesiasticam, appellatione postposita, compescendo. Datum Lugduni, 3. nonas Maij, Pontificatus nostri anno 11.

Narrat binam expulsionem Cisterciensium.

Harum auctoritate literarum praemunitus archiepiscopus Moguntinus Praemonstratenses

stratenses de monasterio omnium sanctorum , Argentinenſis dioceſis, aſſumſit, & con-
uentum in præfato cœnobio inſtituit, præficiens eis non abbatem ſed Præpoſitum, præ-
fecitque poſt eum Priorem, ſecundum illius ordinis conſuetudinem. Hanc autem inſtitu-
tionem Præmonſtratenſis ordinis in ſape dicto monaſterio Lauriſſenſi literis ſuis confir-
mauit, quarum Datum eſt anno Domini MCCXLVIII. ſexto idus Ianuarij, Pontificatus ſui
anno XVIII. que quoniam nimis ſunt prolixæ, nec propoſito noſtro conducunt, copiam
earum rationabiliter obmiſimus. Inſtructi autem Præmonſtratenſes in Lauriſſam, ad
inſtantiam archiepiſcopi renunciauerunt omni iuri principatus dicti monaſterij, vt patet
in hiſ literis :

Præmonſtra-
tenſis Lau-
riſſam in-
reducitur.

Vniuerſis Chriſti fidelibus tam præſentibus quam futuris: Præpoſitus & Conuentus monaſterij
10 Lauriſſenſis, Præmonſtratenſis ordinis, Moguntinenſis dioceſis, deuot. orationes in Chriſto. Quo-
dam venerabilis Pater dominus Sifridus Moguntina ſedis Archiepiſcopus, de conſilio & conſenſu
Capituli Moguntini, auctoritate Apoſtolica nos inſtituit in monaſterio Lauriſſenſi, aſſignatis nobis pro-
uentibus competentibus & honeſtis, quibus & contenti ſumus, videlicet prioris conuentus redditibus &
vniuerſis & officiorum eiusdem: Ratione inſtitutionis huiusmodi, ac ideo quia locus noſter in dioceſi Mo-
guntina conſiſtit, nos, & locum noſtrum ſubiicimus & ſubiectos recognoſcimus eccleſie Moguntinae, di-
20 cio domino archiepiſcopo & ſuis ſucceſſoribus vniuerſis, iuxta quod inſtitutionis noſtrae privilegio con-
tinetur. Porro cum Imperialis auctoritas, pariter & Regalis de conſilio & aſſenſu Principum, Lauriſſen-
ſis eccleſie principatum cum omni honore, vaſallis, miniſterialibus, caſtris, oppidis, prouentibus, iuribus
& pertinentiis ſuis, eccleſie Moguntinae excertis & legitimis cauſis duxerit emendandum, ſecundum in
Imperiali & Regali privilegio proſpexerimus contineri: Nos in principatu ipſo & cunctis pertinentiis
30 recognoſcimus eccleſiam Moguntinam, dominum Sifridum archiepiſcopum & ſucceſſores eiusdem, ius
firmum & ſtabile obtinere, & ſuper hiſ nunquam mouebimus vel alij ſucceſſores noſtri mouebunt ali-
quatenus queſtionem. Sin autem ex inſtitutione noſtra, ratione monaſterij Lauriſſenſis, nobis vel ſuc-
ceſſoribus noſtris in principatu ipſo vel præſcriptis bonis & iuribus attentibus Abbatia eſſe iuris ali-
quid acquiſitum, illi renunciauimus, & damus & concedimus id idem eccleſie Moguntinae archiepi-
ſcopis, qui cum tempore fuerint, obtinendum: cum ad reformandum & manutendendum principatum
eundem in ſuis iuribus & honore ſimul penitus impotentes, noſq. talia poſſidere ordinis noſtri prohi-
beam inſtituta. In cuius facti memoriam & perpetuam firmitatem præſentes literas conſcribi fecimus,
& eccleſiam S. Petri & S. Stephani Moguntinenſium, noſtroque & de omnibus ſanctis Argenti-
40 nenſis dioceſis ſigillorum munimine roborari. Actum Moguntia, anno Domini MCCXLVII.

Præpoſitus
& conuentus
Lauriſſenſis
recognoſcit
ſe ſubiectos
eccleſie Mo-
guntinae, &
principatus
renunciant.

Et ſic nobilis illa Lauriſſenſis monaſterij quondam famoſa & potentiffima abbatia
facto Ordini noſtro ablata, in manus aliorum data eſt, & principatus eius minus iuſte (vt
multis viſum fuit) Moguntinae Eccleſie mancipatus, cum bene fuiſſent inuenti noſtri ordi-
nis viri prudentes & religioſi, nobiles ac potentes, qui ipſum cœnobium in vtroque ſtatu
reformaſſent. Hoc monaſterium Dux Bavariae Taſſilo, tempore Caroli Imperatoris Ma-
gni, circa annum Domini CCLXX. conſtruxit, ac magnifice dotauit, in quo & poſtea mo-
nachus factus, cum Theodone filio tuo in magna religione vitam finiuit.

Quis funda-
uerit Lau-
riſſam.

Nunc autem poſtquam excidit Lauriſſenſis cœnobij lamentabile deſcriptimus,
40 quod in 16. annis peractum eſt, ad noſtrum propoſitum nobis eſt redendum.

MCCXXXIII.

Anno præſcripto qui fuit Iuani abbatis noſtri XX. inter epicoſcopum Wormaticenſem
& ciues concordia facta eſt Franckfordiæ 3. calend. Martij per Sifridum archiepiſcopum
Moguntinum, Conradum epicoſcopum Spirenſem, & Marchionem Badenſem. Eodem
anno multa incendia per diuerſa loca contigerunt.

Concordia
inter epicoſ-
pū & ciues
Wormati-
enſes.

Hoc ipſo anno frater Conradus de Marpurgo (ſicut anno præcedente ſupra iam dixi-
mus) à militibus illorum de Dornbach iuxta Marpurgo fuit interemptus.

Incendia
multa.

MCCXXXIV.

Hoc anno, qui fuit Iuani abbatis XXXI. villa noſtra in Dalen xv. calend. Martij caſuali
igne noctu incenſa combuſta fuit, & penitus deſolata vſque in hodiernum diem. Nam
50 dominicalia huc in villam iuxta monaſterium translata fuerunt, ita vt villa præſentis in
Dalen hodie non appareat veſtigium. Eccleſia quoque dudum in honorem ſancti Gre-
gorij conſtructa, eodem incendio periit, ſicque deſolata iacuit per annos ferme LXXI. ita
quod arbores creuerunt in ea, vſque ad tempora Iohannis Abbatis, quando per Hadvvi-
gem viduam denuo fuit reſtaurata, ſicut ſuo loco inferius dicemus. Erat villa circa mo-
naſterium creuit & augmentata fuit multitudine hominum & domorum.

Frater Con-
radus de
Marpurg
occiditur.
Dalen con-
ſtruitur &
deſolatur.

Eodem anno Papa Gregorius nonus crucem fecit prædicari contra Stadingenſes
populos, in confinio Friſiæ & Saxoniae ſitos, paludibus inuiſis, & fluminibus circum-

Crux prædi-
catur contra
Stadingos.

ii

ellere, ac triticum in horra
monaſterio ſic collato, & ad
ordinem plantæ in ipſo: et
ſic in archiepiſcopi manu
reſtauratus educet, & fruſtum
in nomine & religione de-
vot. Si quos autem de
timere poteris, diuinitatem
per diuerſa loca ſuorum
ſed deperdit a potius redi-
monaſterium quondam noſtrum

epicoſcopus omnes mona-
ſtorum voluntatem cie-
am Apoſtolicum inuo-
licet obſistere tanta au-
tes, poſſeſſiones mona-
miniſteriales, caſtra, op-
fructus earum in ſuum
dolentes ſe expulſos, &
tantam iniuriam nul-
nocte, cum auxilio quo-
cum potentia intant,
unt, quosdam capiunt
neque ſimul de mona-
ad archiepiſcopum con-
ſultantes. Inter ea mo-
liora videbantur, inter
chiepiſcopum cum po-
tiora ſeſe recipiunt. &
ſis ordinis monachi, qui
riſſenſis religionis ſunt
poſt multum temporis
pos; antiqui monachi
egrediantur, cadunt, per-
ſi denno ad monaſte-
ſterienſes poterant in-
aliquandiu cœnobium,
& Sifridus archiepiſcopus
apa IV. renunciat, a quo
j Lauriſſenſis, vt ſequitur
o archiepiſcopo Moguntina
i) felicitate recordationis Gre-
ordinis S. Benedicti, Mo-
nimum propter multum
is proſus ab eo amotis, illud
or, in eo conuentum Cister-
datis Dei filios eo ſeruat
Cisterciensēs à præſente mo-
non ſine iniuria Iſo Chri-
uia vero noſtra ſolentudinē
ae procurauit, ſolito con-
onuentum regularem, ſa-
erit expedire, cuſ proſue-
nus facultatem. Cœnobium
Datum Lugduni, 3. martij

Moguntinus Præmon-
ſtratenſis

Trithem

Oper
Histor

cinctos, qui pro suis excessibus & subtractionibus decimarum multis annis excommunicati, contemtores clauum ecclesiasticorum exstiterant; & pluries cum Episcopis, comitibus & alijs nobilibus confisgentes frequenter victores, & raro victi fuerunt. Verum exercitu cruce signatorum contra eos veniente victi sunt, & plures quam duo millia occisi, reliqui ad vicinos Frisones fugerunt.

Comes Hollandia occiditur.

Eodem anno Comes Hollandia in torneamento quodam apud Corbiana in dicecesi Ambaniensi occisus est.

Wormatia incenditur.

Eodem quoque anno 10. Calend. Iulij in nocte, ciuitas Wormatiensis fuit incensa igni & magna pars eius non sine maximo damno multorum combusta.

Henricus episcopus Wormatiensis moritur.

Eodem anno obiit Henricus de Saraponte episcopus Wormatiensis, cui Landolfus 10 successit, annis fere XIII. Iste Landolfus episcopus moniales ordinis nostri de monasterio in suburbio ciuitatis Wormatiensis, (quod vulgari vocabulo Nonnienmunster appellatur) propter inordinatam vitam earum expulit, & moniales Cisterciensis ordinis illic introduxit quæ locum ipsum inhabitant vsque in præsens.

Wormatiensis moritur.

Nonnienmunster reformatur.

Eodem quoque anno Henricus Rex Bopardia conuentum quorundam principum habuit, vbi à quibusdam nefarijs consilium accepit vt se opponeret patri suo Friderico, quod & fecit. Nam ex tunc cepit sollicitare quoscunque potuit, minis, prece, precio, vt sibi assisterent contra patrem: & non paucos inuenit.

Henricus rex se patri Friderico opponit & male perit.

MCCXXXV.

Anno Iuani abbatis XXII. Fridericus Imperator ex Italia rediens in Germaniam 10 cum multis thesauris, 6 nonas Iulij consilium in Wormatia habuit, vbi filium suum Henricum in gratiam recepit. Verum cum promissa non seruaret, & castrum Dreifels contra voluntatem eius occuparet, iussu patris capitur, & primo quadam in domo firmissima lapidea circa sanctum Andream Wormatia includitur, deinde ad Heidelbergam perducitur. Postea denique Alzeiam, & postremo in Siciliam missus, vsque ad mortem captiuus detinetur, & anno 5. exilij & captiuitatis suæ ibidem in custodia mortuus fuit.

MCCXXXVI.

Monstrum in Gebrad nascitur.

Hoc anno, qui fuit Iuani abbatis XXIII. in villa Gebrad natus est puer masculus biceps, monstrosus valde, vixitque mensibus 6. & nouem diebus, cuius duo erant capita à 30 parte posteriori sibi opposita, vnum vero corpus, duo ventres confusi, & inferius mirabiliter in vnum redacti, pedes duo.

S. Helizab. canonizatur.

Eodem anno sancta Helizab. de Marburg canonizata est à Papa Gregorio. Fridericus Imperator cum innumerabili multitudine populi præsens fuit in Marburg, quando sacratissimum corpus de tumba leuabatur; & primus ipse lapidem de sarcophago eius leuauit, & sancto capiti coronam auream donauit. Aderant ibi Commissarij Apostolici, Siphridus archiepiscopus Moguntinus, Theodoricus archiepiscopus Treuirensis, & episcopus Hildesheimensis; cum multis alijs Episcopis & Principibus. Sunt qui scribant illum 40 tum conuenisse plures quam duodecies centena millia hominum. Acta sunt hæc anno à transitu sanctæ Helizabet 9. in die Philippi Iacobi, vbi inter alia signa oleum de corpore eius fluxit sacro.

MCCXXXVII.

Curtis Gauuvershausen.

Anno Iuani abbatis XXIV. curtis monasterij nostri in monte circa Dalen sita, quæ Gauuvershausen dicta fuit, cum omnibus domibus circumstantibus, numero 5. aut 6. exusta fuit, nec deinceps restaurata. Fuit enim in ipso monte, qui Gauria mons, vulgari- 50 ter Gauuversberg dictus, olim pauca villula; quæ paulatim deficiens, hoc anno ex toto consumpta intantumque desolata, vt hodie nullum vestigium illius in loco appareat.

Hodie Geulberg.

Episcopus Spirensis moritur.

Eodem anno obiit Conradus de Than episcopus Spirensis, cui Conradus de Eberstein successit in festo sanctæ Agnetis virginis; præfuitque annis 8.

MCCXXXIX.

Reginfridus Prior 9. moritur.

Hoc anno, qui fuit Iuani abbatis XXV. obiit Reginfridus Prior huius monasterij 50 natus in die S. Cæcilie virginis & martyris, vir bonus & integer, cui similis in zelo & seruire obseruantia regularis & monastica disciplina custodia postea in multis annis in isto monasterio non surrexit. Quo mortuo Iuanus abbas cum consilio fratrum suorum decimum huius loci Priorem ordinauit Iohannem venerabilem senem; qui præfuit in officio suo tantum vno anno, diebus 6. & obiit.

Iohannes fit Prior 10.

Eodem anno maior ecclesia Moguntina per Sifridum archiepiscopum consecrata est.

MCCXL.

MCCXL.

Hoc anno, qui fuit Iuani Abbatis nostri xxvii. Iohannes x. Prior huius monasterii in vigilia S. Andree Apostoli obiit, senio grauatus & apostemate: post quem Sifridus monachus, natus de Treuiri in Priorem x i. fuit ordinatus, & præsuit in officio suo annis 4. fuit que depositus.

*Iohannes 10.
Prior obiit.
Sifridus
Prior xi.*

MCCXLI.

Anno xxviii. Iuani abbas, Pastor ecclesie in Roxheim David à rusticis in Sommerloch prope Waldenhausen crudelissime occisus est, propter defensionem iurum & libertatem ecclesie sue. Vnde à Sifrido archiepiscopo Moguntino excommunicati & maledicti grauissimas impietatis sue pœnas dederunt. Omnes enim qui huius sceleris contagione polluerunt conscientias suas, quidam peregrinatione, alii rotati, alii per fugam elapsi in mendicitate & inopia magna huius vitæ perierunt.

*Pastor in
Roxheim
occiditur.*

Eodem anno episcopus Spirensis Conradus, vna cum Capellano suo vendidit comiti de Seyna omne ius proprietatis & possessiones quas habuerunt ipse & Canonici ecclesie Spirensis in Creutznacht, pro mille & centum marcis puri argenti, pro qua pecunia sibi conuenientiora bona comparauerunt.

*Creutz-
nacht ven-
ditur Comi-
ti Seynsi.*

MCCXLII.

Hoc anno, qui fuit Iuani abbas xxix. obiit Iohannes Præpositus monialium cenobii S. Ruperti prope Bingen, monachus huius monasterii & quondam Prior in ordine viii. vir bonus & integer. Post quem ordinavit Iuanus abbas in Præpositum dicti monasterii Roricum monachum, qui quamdiu præfuerit non inueni.

*Iohannes Præ-
positus 8.
Ruperti mo-
nasterii, Rori-
cus succe-
dit.
Wormatiâ
crematur.*

Eodem anno idibus Aprilis hora vespèrarum ciuitas Wormatiensis supra medieta-tem incendiò consumpta est, & plus quam ccc. homines in ipso incendio perierunt, fuitque damnum hoc penitus irreuerabile.

MCCXLIII.

Fridericus Imperator ii. dudum excommunicatus in consilio Lugdunensi ab Innocentio Papa 4. ab Imperio deponitur, sed nò curauit: mandauitque Papa principibus vt alium pro Imperatore contra Fridericum eligerent. Et sic tandem fuit electus Henricus Lantgrauus Hassie, filius S. Elizabeth, qui circa Franckfordiam bellum habuit cum Còrado rege, filio Imperatoris Friderici, quem & superauit. Annis quinque ferme nomen regimus habens nihil memorie dignum parauit, obiitque non diu postea.

*Fridericus
Imperator
deponitur à
papa.
Henricus
Lantgrauus
eligitur.*

Hoc anno Papa Innocentius Decano maioris ecclesie Moguntinae vsu mitræ seu infule in præcipuis festiuitatibus concessit, vt patet in Bulla quæ sequitur:

Innocentius episcopus, seruus seruorum Dei, dilecto filio, Decano Moguntinensi, Capellano nostro salutem & Apostolicam benedictionem. Nosram & Apostolicæ sedis gratiam obsequiosa puritate fidei dudum multipliciter meruisti, ad hoc semper inuigilans, omnem à te propellendo formidinem, quod sub experientia laborum gratiarum eiusdem sedis ampliare posses honorem. Vt autem ex huiusmodi meritis cordi tuo gaudium, & alius deuotionis producat exemplum, tibi & successoribus tuis, quod in ecclesia Moguntina in præcipuis solenniuitatibus in celebratione diuinorum tui perpetuo mitræ possis, qua Præpositus & Cantor eiusdem Ecclesie, vt dicuntur, auctoritate presentium indulgemus. Nulli ergo hominum liceat hanc paginam nostre concessionis infringere. Datum Lugduni, 4. nonas Augusti, Pontificatus nostri anno 3. Et hi tres Præpositus, Decanus & Cantor præfate Moguntinae ecclesie, vigore indulti priuilegij infula vtuntur in summis festis vsque in præsens.

*Infula vsus
Decani Mo-
guntinensi
conceditur.*

MCCXLIV.

Hoc anno, qui fuit Iuani abbas xxxii. Sifridus Prior huius monasterii Sponheimensis xi. depositus est. Causam vero depositionis eius non potui inuenire. Quo deposito xii. Prior constitutus est Petrus, & præfuit in ipso officio Prioratus annis ferme xii. & per Iohannem Abbatem ex Priore tandem Cellarius factus est, & postremo ipso iam mortuo, in eius locum successit.

*Sifridus
Prior xi. de-
ponitur.
Petrus Prior
xii. eligitur.*

Eodem anno in nocte sancti Andree Apostoli obiit Otto Comes Palatinus Rheni, primus ex Bauaria Ducibus, qui in principio sui regiminis pius, iustus & strenuus Princeps fuit. Tandem propter Fridericum Imperatorem & Henricum filium eius Conradum, ab Innocentio Papa fuit excommunicatus, & persequi cœpit Clerum. Vnde cum in vigilia sancti Andree latus eum vxore & familia fuisset, in ipsa nocte subitaneè obiit. Reliquit autem duos filios Ludouicum & Henricum qui per annos decem principatum patris communiter tenuerunt. Verum postea anno Domini m c c lvi. cum discordarent ab inuicem, terras & patrimonium diuiserunt. Ludouicus qui maior natus erat, Palatinatum cum certis aliis in Bauaria superiori pro sua portione accepit. Et Henricus

*Otto comes
Palatinus
moriatur.*

*Reliquit
duos filios.
Bauaria &
Palatinatus
eius.
Ludouicus
Palatinus.*

*Henricus
Bauariorum
acceptus.
Ludouicus
procurator
nec uxoris.*

Landtshutam cum inferiori Bauaria obtinuit. Ipse Ludouicus Comes Palatinus primo duxit uxorem Mariam filiam Ducis Brabantiae, quam habens suspectam de adulterio in Werdea Suevia fecit postea decollari, nec liberos ex ea habuit. Pro satisfactione huius sceleris monasterium Furstenfeld postea fundauit, in quo & sepultus est, ut suo loco postea dicemus.

*Conradus
episcopus
Spirensis obiit:
Henricus
succedit.
* Bergstras.*

Eodem anno obiit Conradus episcopus Spirensis, cui Henricus comes de Leiningen, Imperialis aulae Cancellarius, feria sexta ante festum omnium sanctorum succedens praefuit annis xxvii. Iste Henricus electus & nondum confirmatus, una cum fratre suo Comite de Leiningen, castrum quoddam in Stratomontense * dictum Starckenberg in dioecesi Wormatiensi, quod pertinebat ad principatum monasterii Laurisensis, armata manu inuadens cepit. Vnde archiepiscopus Moguntinus commotus iudices, qui eos ad restitutionem compellerent, a papa impetrauit.

MCCXLVI.

*Henricus
Lantgrauus
Imperator.*

Anno Iuani abbatis nostri xxxiii. Henricus Lantgrauus in Regem Romanorum (sicut paulo ante dictum est) per Principes Frederico deposito electus, cum Conrado filio Imperatoris pugnans apud Francfordiam eum vicit, & in Italiam fugere compulit.

*Landolfus
episcopus
Wormatiensis
moritur.*

Eodem anno obiit Landolfus episcopus Wormatiensis, & in monasterio Nonnenmunster, quod ordini nostro abstulerat, sepultus est: cui Cuno Decanus Moguntinus successit, quo infra tres hebdomadas mortuo, Richardus de Treuiri subrogatus praefuit annis ferme xi.

MCCXLVII.

Castrum Eridburg exstruitur.

Hoc anno qui fuit Iuani abbatis xxxiv. Ludouicus Comes Palatinus Rheni, Dux Bauariae (de quo supra dictum est) pro defensione Bauariae contra episcopum Augustensem castrum, quod Fridburg appellari voluit, construxit.

*Discordia
Crucennacensis.*

Eodem anno consulatus Crucennacensis in magna cum ciuibus dissensione fuit, propter quasdam libertates & priuilegia ciuitatis non seruata pauperibus, ut multis eo tempore visum fuit: verum postea inter eos concordia facta.

MCCXLVIII.

*Templum
Colonien-
se exstruitur.*

Hoc anno qui fuit Iuani abbatis xxxv. Conradus episcopus Colonien-³⁰sis, homo diues & magnanimus, magnam illam & insignem ecclesiam Coloniensem construere cepit, ponens lapidem primum in vigilia beatae Mariae semper virginis. Quod opus, licet quotidie sumat labore artificum incrementa, & sic iam per annos ccliii. sine intermissione continuatum; tamen vix media pars concepti aedificii consummata nunc cernitur.

*Ecclesia
Cuniberti
Colonien-
sis.*

Idem Conradus archiepiscopus ecclesiam S. Clementis papae & martyris collapsam, qua S. Cunibertus Archiepiscopus Colonien-³⁰sis olim fundauerat, a fundamentis nouam construxerat, quae amisso pristino nomine Clementis hodie S. Cuniberti vocabulo nuncupatur. Multa construxit alia, & multa Ecclesiae contulit.

*Annona
caerit.*

Eodem anno maxima fames totam Alemanniam oppressit & multos interfecit.

MCCXLIX.

*Sifridus
archiepiscopus
moritur.*

Anno Iuani abbatis xxxvi. obiit Sifridus archiepiscopus Moguntinus vii. idus Martij, cui successit Christianus huius nominis secundus; & praefuit ecclesiae Moguntinae annis xi. vir quidem bonus & amator cleri.

*Henricus
Lantgrauus
Thuringia
moritur.*

Eodem anno obiit Henricus Lantgrauus Thuringiae, qui ante paucos annos in Regem Romanorum fuerat electus, licet non omnes principes in eum consenserint, neque ad Imperii coronam peruenit. Quo mortuo Wilhelmus Dux siue Comes Hollandiae in regem Romanorum fuit electus, Frederico Imperatore adhuc cum filio suo Conrado vi-³⁰uente; sed ad coronam Imperii non peruenit, nec diu vixit: veruntamen satis magnam obedientiam habuit, tam hic quam in partibus inferioribus.

*Wilhelmus
dux Holla-
dia rex Ro-
manorum
eligitur.*

MCC.

*Fridericus
Imperator
moritur.*

Hoc anno qui fuit Iuani abbatis xxxvii. Fridericus Imperator secundus apud Ta-³⁰rentum moritur, anno aetatis suae lvii.

*Episcopus
Herbipolen-
sis moritur.*

Eodem anno obiit Hermannus Episcopus Herbipolensis, cui Iringus Reinfein successit.

*Hyems
asperissima.*

Eodem quoque anno hyems fuit asperissima & nimis diuturna nix, glacieque nimis abundans, quibus tandem resolutis in vnum, maxima inundatio aquarum fuit subsequuta, quae tanta fuit ut multa aedificia circumquaque subuerteret.

MCCLI.

Trithe

Oper
Histor

MCCLI.

Anno suo xxxviii. Iuanus abbas huius monasterij Ecclesiam S. Gregorij martyris reedificare cepit, missoque Priore suo cum certis fratribus ad Hugonem Cardinalem, Presbyterum S. Sabinae, Apostolicae sedis Legatum, qui tunc apud Bingas morabatur, huiusmodi ab eo indulgentias obtinuit.

In uersis Christi fidelibus per Alemanniam constitutis, ad quos ista littera peruenierint, frater Hugo misericordiae diuinae, tituli S. Sabinae Presbyter Cardinalis, Apostolicae sedis Legatus salutem in Domino. Quoniam (ut ait Apostolus) omnes stabimus ante tribunal Christi, percepturi prout in corpore gessimus, siue bonum fuerit siue malum, oportet nos extreme diem missionis misericordiae operibus praenire, ac aeternorum intuitu seminare in terris, quod reddente Domino cum multiplicato fructu, recolere debemus in caelis firmam spem fiduciamque, tenentes, quoniam qui parce seminat, parce & metet, & qui seminat in benedictionibus, de benedictionibus etiam metet uitam aeternam. Cum igitur (sicut dilecti filij Prior & conuentus monasterij S. Martini in Sponheim, ordinis S. Benedicti, Moguntinae diocesis, nobis intimare curauerunt) iudem capellam suam S. Georgij in Dalen nimia vetustate consumptam reaedificare inceperunt opere sumtuoso: & ad id propria sibi non suppetant facultates, omnes vos Christi fideles monemus & exhortamur in Domino, ac in remissionem uobis iniungimus peccatorum, quatenus de bonis, uobis a Deo collatis, pias elemosynas & grata eis charitatis subsidia erogatis, ut per subuentionem uestram dictum opus consummari valeat, & uos per haec & per alia bona, quae Domino inspirante feceritis, ad aeterna possitis gaudia peruenire. Nos autem de omnipotentis Dei misericordia, & beatorum Petri & Pauli Apostolorum, eius auctoritate confisi, omnibus uere poenitentibus & confessis, qui eis ad hoc manum perrexerint adiutricem, xl. dies de iniuncta poenitentia misericorditer relaxamus, quas multi * per questuarios districtius inuident, eas, si secus actum fuerit, carere uiribus decernentes. Datum Pinciae 12. calend. Augusti. Pontificatus Domini Innocentij Papae 4. anno 9. Itaque ecclesia S. Georgij, hoc anno reaedificari coepta non fuit consummata. Nam solus choris, ubi est altare, relictus fuit, caetera pars ecclesiae imperfecta remansit usque ad tempora Iohannis abbatis, sicut supra dictum est anno Iuani xxxi.

Eodem quoque anno Christianus Archiepiscopus Moguntinus obiit, cui Gerardus successit annis nouem. Eodem anno Iuanus Abbas infirmari cepit ad mortem.

MCCLII.

Hoc anno, qui fuit Iuani abbatis xxxix. & ultimus, obiit deuotissima Christi uirgo Iutta 14. calend. Aprilis, quae olim fuerat pedissequa beatae Helizabetae Langrauae Thuringorum, de qua supra dictum est. Haec sancta uirgo multis & signis & miraculis tam in uita quam post mortem clauit, & omnium uirtutum Dominae suae dum adhuc uiueret conscia & cooperatrix semper fidelissima fuit, eiusque sanctissimam conuersationem, quam in tantum praualuit, in omnibus imitari studuit, pauperumque singularis aduocatrix fuit.

Eodem anno Iuanus, abbas huius monasterij Sponheimensis v. l. senio & diuturna infirmitate grauatius diem clausit extremum, & obiit 4. calend. Decembris: Sepultus in claustrum monasterij cum fratribus suis, sub cuius regimine obseruantia regularis disciplinae vltimis annis deficere cepit.

40 DE IOHANNE, SEPTIMO HUIUS MONASTERII ABBATE;
qui praefuit annis 12. mensibus 4. diebus 21. & gestis illius temporis circa hunc locum.

MORTUO atque sepulto Iuano huius monasterij Sponheimensis 6. abbate, post maturam inter se habitam deliberationem fratres in unum conuenerunt, animo & intentione nouum super se constituendi Pastorem: inuocatoque auxilio Spiritus Sancti anno praenotato Dominicae incarnationis MCCLII. indictione x. in vigilia S. Andreae Apostoli, hoc est, 3. Calend. Decembris in abbatem unanimiter elegerunt Iohannem monachum, huius cenobij Cantorem, qui praefuit annis 12. mensibus 4. diebus XXI. vir bonus & simplex, filius cuiusdam nobilis de Schonberg, qui in puertia sua sub Iuano praefato

50 Abbate parentum instantia & oblatione ad religionem venit, & multo tempore Cantoris officium gessit. Ordinatus autem in abbatem reperit obseruantiam regularis disciplinae paulatim deficere, sed eam in pristinum feruorem reducere non potuit propter malitiam temporis & mores improborum. Sicque successiue ab ipso tempore usque ad reformationem nouissimam (quae nominatur a loco ubi cepit Bursfeldensis) obseruantia monasticae puritatis, in hoc monasterio repescens & deficiens, per annos c. c. minus curata fuit, quanquam aliquoties interea reformatio tentata fuerit, sed ad effectum stabilem non peruenit. Ceperunt enim monachi habere peculium, & paulatim semper in deterius cadere, donec ex toto defecerunt.